

УДК:582.971.1:625.734.3

В.М. ЛАВРІНЕНКО

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
вул. Пірогова, 9, м. Київ, Україна

ВИДИ РОДУ *LONICERA* L. В ЗЕЛЕНОМУ БУДІВНИЦТВІ ТА ФІТОДИЗАЙНІ

Проаналізовано можливість використання в зеленому будівництві та ландшафтному фітодизайні 20 інтродукованих видів роду *Lonicera* L., які безпосередньо зростають в парках та ботанічних садах України. Враховуючи біоморфу рослин, габітус, а також декоративні показники – яскравість цвітіння та плодоношення, облісненість крони, осіннє забарвлення листків, запропоновано рекомендації використання жимолостей для створення нових та реконструкції старих об'єктів озеленення.

Ключові слова: зелене будівництво, ландшафтний фітодизайн, біоморфа, габітус, цвітіння, плодоношення

Створення нових і реконструкція старих об'єктів озеленення, а також розвиток колективного та приватного садівництва потребують постійного збагачення асортименту рослин оригінальними таксонами. Перевага надається видам, формам чи сортам, що проявляють декоративні якості тривалий час або в період маловиразних фаз розвитку інших компонентів художніх композицій. Серед великої кількості інтродуцентів такими можуть бути види роду *Lonicera* L. (*Caprifoliaceae* Juss.), природні ареали роду займають великі території з помірним кліматом в північній півкулі, зокрема Північній Америці, Європі, Азії і лише на південному-сході Азії заходять в тропіки і субтропіки. Найбільш поширені в природі види жимолості – *Lonicera xylosteum* L., *Lonicera tatarica* L., *Lonicera caerulea* L., *Lonicera edulis* L. [2]. Серед інтродуцентів, що безпосередньо зростають в парках та ботанічних садах України найбільш поширеними є: *Lonicera caprifolium* L., *Lonicera ferdinandi* Franch., *Lonicera maackii* (Rupr.) Maxim. var. *Podocarpa* Franch., *Lonicera stenantha* Pojark., *Lonicera tatarica* L., *Lonicera edulis* Turcz. Ex Freyn. T, *Lonicera caerulea* L., *Lonicera henryi* Hemsl. Види роду без ознак пониження біологічної стійкості інтенсивно ростуть, щорічно цвітуть і плодоносять протягом 70 і більше років, що підтверджує успішність їх інтродукції та високу ступінь акліматизації [3]. У ландшафтних композиціях саду та дендропарку використовують види: *Lonicera tatarica* L., *Lonicera maackii* (Rupr.) Maxim. var. *Podocarpa* Franch., *Lonicera xylosteum* L., які виявились достатньо морозостійкими та посухостійкими.

У літературі, присвяченій питанню створення паркових композицій та використання видів у зеленому будівництві, відомості про використання інтродукованих видів роду *Lonicera* L. - незначні, тому питання дослідження декоративності видів роду є актуальним і потребує детального вивчення. Мета дослідження - розробити принципи використання видів роду жимолость для створення ландшафтних композицій

Матеріал і методи досліджень

Об'єктами досліджень були 20 видів: *L. tatarica* L., *L. caprifolium* L., *L. pileata* Oliv., *L. ferdinandi* Franch., *L. maackii* Maxim., *L. nigra* L., *L. ciliosa* Poir., *L. henryi* Hems., *L. ruprechtiana* Regel., *L. edulis* L., *L. stenantha* Pojark., *L. caerulea* L., *L. baltica* Pojark., *L. webbiana* Wall., *L. etrusca* Santi., *L. fragrantissima* Lindl. et Paxt., *L. korolkowii* Stapf., *L. alpigena* L., *L. japonica* Thunb., *L. xylosteum* L. Зростають види в колекціях у відкритому ґрунті на території Ботанічного саду імені академіка О.В.Фоміна та дендрологічному парку «Тростянець» НАН України. Модельні кущі брали від 1 до 10 і більше років. Під час дослідження було використано методики І.О.Зайцева [3], а також методику дендрологічних спостережень у ботанічних садах [1]. У роботі використано дані фенологічних спостережень протягом 2010-2013 років.

Результати досліджень та їх обговорення

При розробці рекомендацій жимолостей для декоративного садівництва ми враховувати біоморфу рослин, габітус, а також декоративні показники – яскравість цвітіння та плодоношення, тривалість цих фаз, облісненість крони, осіннє забарвлення листків тощо. Рослини в колекціях ботанічних садів та дендропарку ростуть вільно, на освітлених місцях (напівтіні), що дало нам змогу знайти їм

місце в ландшафтних експозиціях. Із багатьох чинників, поєднання яких може дати бажаний ефект при створенні пейзажних композицій, основним вважається висота рослин [4].

Таблиця 1

Висота інтродукованих видів роду *Lonicera* в умовах ботанічного саду академіка О.В. Фоміна та дендрологічного парку «Гростянець»

Вид	Висота рослини, (см)		Тривалість цвітіння, дні	Цвітіння 2010-2013 (середні показники)	
	в природі	в культурі		Початок	Кінець
<i>L. tatarica</i> L.	1,5 - 3	1,5-2,0	23±4	2.05.	25.05
<i>L. caprifolium</i> L.	4-6	3-5	9±1	11.05	20.05
<i>L. pileata</i> Oliv.	1,3	70-90	15±2	10.05	25.05
<i>L. ferdinandi</i> Franch.	3	2,5-3	11±1	16.05	27.05
<i>L. maackii</i> Maxim.	5	3,5-4,0	15±3	8.05	23.05
<i>L. nigra</i> L.	60-150	80-1,20	5±1	17.04	22.04
<i>L. ciliosa</i> Poir.	1,5-2	1,5	12±2	9.05	21.05
<i>L. henryi</i> Hems.	4-6	2,5-3	19±3	22.05	11.06
<i>L. ruprechtiana</i> Regel.	2-3	2,5	11±4	4.05	15.05
<i>L. edulis</i> L.	60-1	1,20	8±3	2.05	10.05
<i>L. stenantha</i> Pojark.	1,5	1,5	11±1	24.04	5.05
<i>L. caerulea</i> L.	1	1,5	14±3	20.04	4.05
<i>L. baltica</i> Pojark	1-2 (2,5)	1,5	9±2	3.05	12.05
<i>L. webbiana</i> Wall.	1-2	1,5	7±2	6.05	13.05
<i>L. etrusca</i> Santi	1-3(4,5)	2,0	11±3	17.05	28.05
<i>L. fragrantissima</i> Lindl.et Paxt.	2	1,20	18±3	10.04	28.04
<i>L. korolkowii</i> Stapf	3	2,5- 3	11±2	12.05	23.06
<i>L. alpigena</i> L.	1-2 (3)	2,5-3	8±1	2.05	10.05
<i>L. japonica</i> Thunb.	10	80-1	–	–	–
<i>L. xylosteum</i> L.	1-2 (3)	1,50-2	15±2	26.05	11.05

З таблиці 1., видно, що в умовах культури більшість видів жимолості досягли або майже досягли висоти, властивій їм на батьківщині. Види жимолостей, висота яких 3-5 м, проекція крони 7-8 м – *Lonicera maackii* Maxim., *Lonicera tatarica* L., *Lonicera xylosteum* L., *Lonicera ferdinandi* Franch., *Lonicera glehnii* Fr. Schmidt., можна рекомендувати для створення підліску, солітерних насаджень на великих полянах. Напів-вічнозелені кущі та ліани – *Lonicera fragrantissima* Lindl. Et Paxt., *Lonicera henryi* Hemsl., *Lonicera japonica* Thunb., рекомендуємо для посадки у захищених теплих місцях і можуть використовуватись для створення живоплотів (особливо *L. henryi* Hemsl). Вічнозелені кущі (*L. japonica* Thunb. та *L. pileata* Oliv.), висота яких досягає 1м придатні для створення кам'янистих садів та альпінаріїв, а також як кімнатну культуру можна вирощувати – *L. pileata* Oliv. Для декорацій альтанок, де потрібно застосувати невеликі ліани, рекомендуємо – *L. henryi* Hemsl., *L. caprifolium* L., *L. etrusca* Santi. Для закріплення та декорування сухих схилів рекомендуємо посухостійкі види: *L. tatarica* L., *L. caerulea* L., *L. korolkowii* Stapf., *L. orientalis* Lam., *L. webbiana* Wall.

Жимолость добре поєднується та чергується з іншими ягідними наприклад з смородиною (форми смородина біла, золотиста, чорна) – *Ribes niveum* L., *R. aureum* P., *R. nigrum* L., але тільки на високих штамбах.

За нашими спостереженнями цвітіння видів роду *Lonicera* триває близько двох місяців: із третьої декади квітня до кінця червня. Отже, можна створити сад безперервного цвітіння жимолостей, враховуючи дати цвітіння кожного виду, який буде квітнути впродовж двох місяців.

Висновки

Отже, для оформлення та декорування ландшафтного дизайну вибираючи рослини необхідно враховувати біоморфу рослин, їх габітус, а також декоративні показники – рясність цвітіння та плодоношення, тривалість цих фаз, облісненість крони, осіннє забарвлення листків тощо. Провівши феноспостереження та отримавши результати ми можемо з впевненістю рекомендувати види роду *Lonicera* L., для використання їх в ландшафтному дизайні, для декору альтанок, кам'янистих ділянок (для створення кам'янистих садів) та альпінаріїв, а також можна рекомендувати для створення підліску, солітерних насаджень на великих полянах.

1. *Дендрофлора* України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі: Покритонасінні. Ч. 1. — К.: Фітосоціоцентр, 2002. — 448 с.
2. *Зайцев Г.Н.* Методы сочетания декоративных растений в ландшафтных посадках / Г.Н. Зайцев // Бюл. ГБС. — 1985. — № 138. — С. 34—41.
3. *Зайцева І.О.* Дослідження феноритміки деревних рослин: навчально-методичний посібник / І.О. Зайцева // Дніпропетровський національний ун-т. Д.: Видавництво Дніпропетровського ун-ту. — 2003. — 39 с.
4. *Методика* фенологических наблюдений в ботанических садах СССР / [М.С. Александрова, Н.Е. Булыгин, В.Н. Ворошилов и др.]. — М., 1975. — 28 с.
5. *Черкасов М.И.* Композиции зеленых насаждений / М.И. Черкасов. — М.: Мин-во коммун. хоз-ва РСФСР, 1960. — 343 с.

В.М. Лавриненко

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова

ВИДЫ РОДА *LONICERA* L. В ЗЕЛЕНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ И ФИТОДИЗАЙНЕ

Проанализирована возможность использования в зеленом строительстве и ландшафтном фитодизайне 20 интродуцированных видов рода *Lonicera* L., которые непосредственно растут в парках и ботанических садах Украины. Учитывая биоморфу растений, их габитус, а также декоративные показатели – обильность цветения и плодоношения, листовенность кроны, осеннюю окраску листьев, предложены рекомендации использования жимолостей для создания новых и реконструкции старых объектов озеленения.

Ключевые слова: зеленое строительство, ландшафтный фитодизайн, биоморфа, габитус, цветение, плодоношение

V.M. Lavrynenko

National Pedagogical University Dragomanov, Ukraine

LONICERA L. SPECIES OF GREEN BUILDING AND FLORISTIC

The possibility of the use of green building and landscape floristic 20 introduced species of *Lonicera* L., directly increasing parks and botanical gardens Ukraine. Given biomorfu plant habit and decorative figures – a profusion of flowering and fruiting, oblysnenist crown, autumn color leaves, provides recommendations honeysuckle use to create new facilities and renovation of old gardening.

Keywords: green building, landscaping phytodesign, biomorfa, habit, flowering, fruiting

Рекомендує до друку

М.М. Барна

Надійшла 20.03.2014